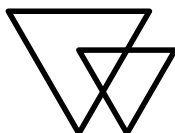

Emma J.J. Voerman

ONDER DE RADAR

WILLEMS UITGEVERS

Teksten: Emma J.J. Voerman

Coverfoto:

Coverontwerp: Willems Uitgevers

Opmaak boek: Willems Uitgevers

© Willems Uitgevers, Noorderwijk, 2021

<https://boeken.cafe>

ISBN 978 949 3242 258

Depot D/2021/13.616/26

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of worden openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke (elektronische of mechanische) wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of auteur.

Voor de kleine Emma
en voor Jacob Jan die haar beschermde

*ik was degene
die mij voor zich uit droeg
voorzichtig langs het slingerpad
en nu schilder ik
glanzend mijn omtrek vrij
eindelijk zie ik mij
ik doe een stap terug
en kijk
ik ben klaar om mij los te laten
en mijn schittering te zien
ik droeg geen masker
ik droeg mezelf
behoedzaam rondom aangevat
om mij te beschermen.*

(vrij naar De akelei van Ida Gerhardt)

WOORD VOORAF

Voor u ligt een noodzakelijk boek, geschreven door een moedig mens. Iemand die bereid is de lezer mee te nemen op een unieke reis die voert langs alle waardevolle plekken die we allemaal weleens bezoeken: pijn, liefde, ontredde-ning, schoonheid. Mooie plekken en duistere plekken. Wat de reis uniek maakt, is dat hij wordt beschreven vanuit een perspectief dat zelden de kans krijgt. Het perspectief van iemand die noodgedwongen alle vanzelfsprekendheden uitdaagt. Omdat zij zelf een van die uitdagingen is. Tenminste, voor wie denkt dat de mensheid is op te delen in een binair systeem. Voor wie denkt dat het ene automatisch het andere uitsluit. Voor wie denkt dat *what you see is what you get*.

Dit boek zal je verwonderen, op het verkeerde been zetten en laten wankelen. Niet om je pijn te doen of te pesten. Maar omdat Emma erin is geslaagd haar eigen verwondering en wankelen zo treffend te omschrijven dat ze voelbaar en tastbaar worden. Op dezelfde manier zul je vreugde en opluchting ervaren zoals alleen iemand die ervaart die heeft moeten knokken om te worden wie zij altijd al was.

Dit boek komt in een tijd waarin – mede dankzij sociale media – identiteit, gender, kleur en cultuur onderwerp zijn van stevige discussie. Niet alleen eisen steeds meer mensen acceptatie en respect voor wie zij willen zijn, ook de kant die daar wat van meent te mogen vinden, roert zich luider en luider. Columnisten buitelen week na week over elkaar heen om zich te beklagen over genderneutraal (en dus inclusief) taalgebruik. Conservatieve politici verzetten zich tegen het

zelfbeschikkingsrecht van mensen die buiten de hokjes ‘man’/‘vrouw’ vallen. En machtige en invloedrijke stemmen uit media en literatuur voelen zich vrij de samenleving angst in te boezemen voor trans vrouwen die (logisch!) het damestoilet willen bezoeken.

Hiermee houden zij een stigma in stand dat ik, zelfs als cis vrouw, als zeer gewelddadig en angstig ervaar. Dat maakt dit boek noodzakelijk.

Toen ik Emma’s verhaal las, dacht ik onwillekeurig terug aan een vriendin die ik jaren geleden op een willekeurige kermis in Nederland tegenkwam. Ik had haar al een tijd niet gezien en reageerde enthousiast. Ik kreeg er een blik van wanhoop en pure angst voor terug, want ik kende deze mooie vrouw al toen zij zich nog als man door het leven moest worstelen. En het was duidelijk dat de grote, gespierde man aan haar zijde op de kermis daar niets van wist of hoefde te weten. Ik vatte de stille hint op, hield het gesprek kort en luchtig en maak me sindsdien met enige regelmaat zorgen over haar. Hoe veilig is ze in een relatie, een wereld waar ze zo’n groot deel van haar becoming moet verstoppen? Ik hoop dat zij dit boek zal lezen, en velen zoals zij, opdat zij zich herkend en erkend weten. Het is van levensbelang.

En voor wie zich, net als ik, geen voorstelling kan maken van wat het betekent om je als trans persoon of non binair mens te moeten bewegen in een samenleving die jou niet wil kennen, laat Emma de lezer voelen dat je kunt herkennen wat je niet kent en wie herkend wordt, erkend wordt. En dat is een universeel verlangen dat gender overstijgt. Dat willen we allemaal.

En Emma geeft het ons. Dankjewel moedig mens.

SYLVANA SIMONS

INHOUD

Ten geleide.....	8
De kleine jongen.....	10
Natka en.....	14
Emma.....	20
Een drukke winkelstraat.....	22
Kleuterschool.....	24
Knorrepoet.....	28
Het numineuze.....	32
Spiritueel, maar dat is het woord niet.....	36
Neurodivers.....	40
Ik ben een meisje, maar dat weet ik nog niet.....	44
Pikorde.....	47
Het Posteleantje.....	50
Beugel.....	51
Nanne.....	52
Ineke.....	54
Wilma.....	56
Praten over God.....	60
Het balkon.....	61
Marjons logical song.....	63
Uitgevlogen en vleugellam gemaakt.....	67
Over God praten, maar dan anders.....	76
Haar vriendin willen zijn of haar willen zijn.....	78
Met God zelf praten.....	81
Hoe ik mensen leerde snappen.....	84
Sacha.....	91
Meer vader dan verliefd.....	99
Andere jongens.....	103
Het gesprek met God weer oppakken.....	107
Terug de vijver in.....	112
Oldeberkoop.....	114
Mensen zien.....	118

Twaalf ambachten.....	121
Liedewij.....	124
Niet langer in mijn eentje anders zijn.....	127
Huiselijk gedoe	131
(naar een blog uit 2015).....	131
Geheime signalen	133
Brief aan Sacha.....	134
De boeken en ik.....	136
Lied voor Dion.....	140
Fenna.....	142
Dion.....	148
Het land waar alles bestaat	150
Teske.....	158
Wies.....	162
Mijn kinderen, zoveel stappen verder dan ik.....	166
Een nieuwe waarheid	167
De deur naar geluk.....	177
Wenkbrauwen	179
Hoge hakken, borsten en verleiding	180
De schaduwzijde.....	184
Identiteitscrisis.....	192
Nagels en weer wenkbrauwen, maar nu goed.....	195
Mijn stem.....	197
Hormonen.....	201
De operatie	203
Als seks niet goed voelt.....	206
Rolmodellen	210
Hoe het samenkwam.....	216
Plottwist	219
De verteller zwijgt	221
Woord achteraf	225

TEN GELEIDE

Toen mijn dochter Fenna vijf was, wilde ze naar school in verkleedkleden. Niet als prinses of zo, maar met een creatie die ze zelf bij elkaar had gerommeld, als aanvulling op haar ‘gewone’ kleren. Ze zag er leuk uit, een beetje als Cindy Lauper. Ik was trots op haar. Mijn dochter was zo ontzettend haar unieke zelf, met meer lef dan ik ooit had gehad. Natuurlijk vond ik het goed en ik zette haar op de fiets zoals ze was.

Toen ik haar bij school van de fiets tilde, wilde ze niet verder. Ze durfde het schoolplein niet op. Alle verkleedversiersels moesten uit, tot de laatste strik. Mijn hart deed pijn. Zelfs mijn stoere dochter was niet opgewassen tegen de groepsnorm om niet buiten de lijntjes te kleuren.

“Je moet ver van huis om te ontdekken dat de schat begraven is onder de haard in je eigen huis.” Dat vertelt het oude volksverhaal *Het paaltje van Oosterlittens*, waarin de schoenmaker een lange, vermoeiende reis maakt, op zoek naar fortuin. Uiteindelijk blijkt dit fortuin al die tijd onder een paaltje in zijn eigen tuin te liggen. Het is een bekend thema. Je moet jezelf eerst kwijt raken om jezelf terug te kunnen vinden. Het is dus onontkoombaar. En toch.

Ik raakte te ver van huis en verdwaalde. Als gevoelig kind pikte ik alle signalen op die erop wezen dat ik niet in de hokjes paste. Ik leverde langzaam maar zeker alles in. Het trieste is dat ik de stukjes die het meest afweken, mijn mooiste stukjes, het eerst en het grondigst uitwiste. Ik heb me nooit anders voorgedaan dan ik ben. Ik wist dat ik daarin vreselijk op mijn bek zou gaan en iets in mij wilde het lijntje met mijn echte zelf niet verbreken. Wat ik wel deed, was leren om onzichtbaar te zijn. Ik deed dat zo goed dat ik de barsten die ontstonden,

als ik het even niet volhield, snel kon repareren.

Niemand zag mijn strijd.

Nooit ontspoorde ik ver genoeg om argwaan te wekken.

Als je nooit valt, is er ook nooit iemand om je overeind te helpen. Ik heb tot nu toe alles alleen gedaan, en ik ben moe. Ik laat nu de barsten ontstaan en zoek de hulp die ik nodig heb.

Dit boek gaat over mijn transitie, maar veel meer nog dan dat gaat het over het proces waardoor ik pas op mijn vijfenvijftigste ontdekte dat ik een transgender persoon was. Het gaat over eenieder die zo lang onder de radar bleef vliegen. Iedereen die zo mooi uniek was dat ze hun kleuren wel moesten verbergen, iedereen die daar té goed in werd en daardoor alles alleen deed.

De verzameling verhalen in dit boek is een ode aan eenieder die zichzelf hierheen droeg, behoedzaam rondom aangevat.

DE KLEINE JONGEN

Ze had hem, van een veilige afstand, al een paar dagen bekeken. De wat tengere jongen van een jaar of zeven die altijd alleen naar huis liep. Hij liep met zijn hoofd omhoog en bewoog zijn armen in een soort vreemde dans. Als er anderen in de buurt waren, stopte hij daar direct mee. Zijn hoofd ging naar beneden, zijn schouders zakten en zijn armen hingen langs zijn lijf. Het leek zelfs wel of hij zich kleiner kon maken, onzichtbaar haast. Ze wist dat ze moest wachten. Hij had haar allang gezien. Ze hoopte dat het niet al te lang zou duren tot zijn nieuwsgierigheid naar haar het zou winnen van zijn angst.

“Waarom kijkt u steeds naar mij?” vroeg hij, toen hij eindelijk de straat en het grasveld was overgestoken. Hij stond nu voor haar.

“Kom eens zitten! Ik wil je wat vragen.”

De jongen aarzelde en ging op de bank zitten. Hij zorgde ervoor dat er afstand tussen hem en haar bleef. Ze knikte. Ze was niet voor niets aan een van de uiteinden gaan zitten.

“Mag ik een gedachte-experiment met je doen?” Ze wachtte niet op een antwoord, maar ging door: “Stel dat ik onbeperkte magische krachten had, wat zou je dan aan jezelf willen veranderen?”

Op het gezicht van de jongen kon de vrouw het hele proces lezen: de frons, tegelijk met een korte, achterwaartse beweging van het hoofd en het optrekken van de schouders die zeiden: “Doe niet zo raar, dat kan toch helemaal niet.” Daarna gingen de schouders weer naar beneden en de vrouw zag een peinzende blik, de jongen was haar vraag aan het overwegen. Toen keek hij haar opeens strak aan. Hij had het antwoord blijkbaar gevonden en probeerde nu te bepalen of

zij te vertrouwen was met dat antwoord. Kennelijk werd ze goedgekeurd, want de jongen zei: “Dat ik wel in de touwen kan, dat ik hard kan rennen en dat ik goed ben in voetbal.”

“Zijn dat de dingen die je graag doet?”

De jongen schrok zichtbaar van de vraag en viel even stil. “Nee”, zei hij toen zachtjes.

“Maar je wilt ze graag kunnen omdat je er dan bij hoort”, zei ze, net zo zacht.

De jongen knikte haast onmerkbaar.

“Is dat werkelijk je wens? Denk eens wat breder, doe alsof ik echt onbeperkte vermogens heb.”

Ditmaal kwam het antwoord vlotter. “Dan zou ik sterker willen zijn, meer een echte jongen.”

“Of juist helemaal niet? Waarom zou je geen meisje kunnen zijn?”

De jongen sprong op van de bank. “Hoe kom je er bij dat ik een meisje zou willen zijn? Natuurlijk niet!”

Ze wist dat ze haar woorden heel voorzichtig moest kiezen. “Stel nou eens dat het kon. Dat ik met mijn vingers knip en jij bent een meisje?”

Ze zag de jongen aarzelen. Hij was in zijn hoofd een beeld aan het vormen, wist ze. “Wat zou het probleem zijn?” vroeg ze.

“Mijn ouders, mijn vrienden. Ze zouden zich rot schrikken.”

“En als ik het nu zo doe dat ze niet beter weten dan dat jij altijd al een meisje was?”

De jongen dacht nu heel lang na. “Dat kan niet!” zei hij tenslotte. “Dan klopt het niet meer.”

“Wat niet?”

“Alles! Het zou alleen maar kunnen kloppen als we alles allemaal samen opnieuw doen. Maar als jij me opnieuw kunt laten beginnen, hoe weet ik dan of ik nog wel *ik* ben, als ik

weer zo oud ben als nu?”

“Maar nu is er een groot deel van jezelf dat je niet kunt laten zien. Kun je daar mee leven?”

De jongen deed zijn mond open, om haar tegen te spreken. Toen sloot hij hem langzaam weer. “Ja”, zei hij. “Er zit niets anders op.”

“Je bent dapper”, fluisterde de vrouw.

Jaren later kwam ze hem weer tegen, bij hetzelfde bankje. Hij fietste langs, terug uit de middelbare school waarschijnlijk. Hij zag haar, stuurde zijn fiets de stoep op, reed het grasveld over en gooide zijn fiets in het gras.

“Een deel van mij was toch ook een doodgewone puber”, dacht ze.

“Jij bent het!” zei hij. “Je bent niet ouder geworden. Hoe kan dat?”

Hij kwam naast haar zitten.

“Jij wel, hoe oud ben je nu?” vroeg ze, hoewel ze het wist. Ze zag het aan het gele gras. Dit was die hele lange, droge zomer van 1976, met toen al een sproeiverbod.

“Veertien.”

“Heb je nog weleens aan ons gesprek gedacht?”

“Vaak.”

Er viel een pauze in hun gesprek.

“Jij bent mij, hè?” vroeg de jongen.

De vrouw knikte.

“Je bent oud, maar wat zie je er mooi uit en wat heb je mooie kleren.”

“Dank je. Je weet het nog niet, maar je hebt smaak, als je er eenmaal iets mee kunt doen.”

“Wanneer ...” De jongen brak zijn zin af. “Moet ik lang wachten tot ik het durf?”

De vrouw knikte.

“Kan ik niet een periode overslaan? Daar zijn waar jij nu bent?”

“Nee, lieverd. Ik ben hier omdat jij me hier bracht. Alles wat je deed, gaf je uiteindelijk het lef om deze keuze te maken. Je kunt niets overslaan. Ook de moeilijke stukken niet.”

De jongen zuchtte. “Ik snap het. Ik kan het. Ik doe het voor jou.”

De twee omhelsden elkaar innig en het begon te regenen.